

V. Népzenei tábor, Dunaszerdahely

2010. július 7-10.

Idén immár ötödik alkalommal rendezte meg Dunaszerdahelyen a Népzenei tábort a Csemadok Művelődési Intézete és Népzenei Adattára. A négynapos továbbképzésre népdalkörök, citerazenekarok tagjait, illetve szólistákat vártak a szervezők.

Ezúttal is, mint annyiszor, ha csemadokos rendezvényről volt szó, a bázisunk a „Szabó Gyula Építészeti Szakközépiskola” kollégiuma, illetve ebédlője volt.

Naszvadi csoportok nem szoktak a dunaszerdahelyi táborozáson részt venni. Gondoltam, itt az ideje, hogy mi is ellátogassunk erre a rendezvényre. Amiatt is szerettem volna elmenni, mert ezek a nyári sűrített zenei találkozók mindig nagyon sokat lendítenek a résztvevők zenei tudásán. Magabiztosságot, gyakorlatot szereznek a zenészek. – Bár nehéz elhinni, a néhány nap mégis rengeteget jelent. Sokszor többet ad, mint akár 3 hónapos otthoni munka, a saját csoportunkban. Hiszen itt az egész napunkat csak a népzenenek, az éneklésnek, illetve a citerázásnak szánjuk. Közben új ismereteket szerzünk, más szemlélettel találkozunk.

Eredetileg úgy terveztem, Naszvadról a kezdő citerásokat is magammal fogom vinni, ám épp úgy jártunk, mint tavaly, amikor az éneklőcsoportból vártunk volna jelentkezőket: A nyári munkák, a lakásfelújítás, illetve az unokákkal töltött hétköznapok nem engedték meg még ezt a néhány napot sem a nyárból. *„Most éppen nem jó az időpont...”*

Én viszont kíváncsi voltam. És az én programom pont úgy alakult, hogy Szerbiából, egy fesztiválról hazaérkezve a kirándulást Dunaszerdahelyen folytathattam. Szerencsésen ért össze a két rendezvény. Ez amiatt is különösen érdekes volt a számomra, mert Dunaszerdahelyen az oktatónk a népzeneész-zenetanár Borsi Ferenc volt. Feri vajdasági születésű, itt élte le életének nagyobbik részét, így ami bennem kérdőjelként megmaradt a szerbiai élményeim közül, ő meg tudta magyarázni. Feri keze alá egy másik résztvevő is érkezett a Vajdaságból, Törökkanizsáról. – Minden mindennel találkozok...

Az utazáshoz a kor hívószavára az internetről kértem segítséget: a menetrendet és a térképet is itt böngésztem át, hogy a Szabó Gyula Szakközépiskolát táborkezdésre megtaláljam. A rendezvény tájékoztató levelében ugyan utcanévet nem említenek – de ez nem okozhat gondot! És ekkor ért az első meglepetés: Az internetes „Kereső” Szabó Gyula Iskolaként csak az alapiskolát ismeri! Újabb három keresés, más kulcsszavakkal. Esetleg szlovák nyelven? Végül ez hozott eredményt. Kiderült, a „szakközépiskola” megjelölés „Építészeti Szakközépiskolá”-t rejt. A „Szabó Gyula” pedig az utca neve, ahol az iskola áll. Már csak a térképen kellett a Szabó Gyula utcát megtalálni. Mivel ez Dunaszerdahelynek az egyik leghosszabb utcája, ez sem rejtőzködhetett sokáig!

A buszpályaudvartól egy kedves kis liget vezet a főút felé. Bár a nap tikkasztó meleget árasztott, a fák barátságosan árnyat adtak az alattuk haladónak.

A kollégiumba elsőként érkeztem a táborozók közül. Még szervezők sem voltak. Pedig nem mentem korábban, mint ahogy írták. A kollégium egy dolgozója elém terítette a táborozók névsorát: Kit ismerek közülük? Merthogy azzal egy szobába tesz. Rámutattam egy névre. Az jó, hogy ismerem – bólogatott – de ő nem fog itt aludni!

Szerda

Hamarosan érkezni kezdtek a többiek is.

Az első, közös találkozás alkalmával mindenki bemutatkozott: Az oktatóink részletesen meséltek az életükről. A résztvevők leginkább csak tőszavakban. Az így kialakult első benyomás a napok multával némiképp módosult, színesedett. De meggyorsította az ismerkedést: kitől mit lehet várni... Minden bemutatkozás zenével zárult: mindenki énekelt vagy citerázott valamit. Már itt kiderült, melyik csokrokra, összeállításokra érdemes a későbbiekben odafigyelni...

A délután második felében megkezdődtek a szakmai foglalkozások. Két csoportban folyt a munka: a citerások és az énekesek külön-külön dolgoztak. Míg Feri felhangolta az összes hangszert, kicsit beültünk az énekesekhez. Papp Ági és Dobák Kata népdalénekesek Ág Tibor bácsi frissen megjelent könyvéből, a Csillagok teremtményéből válogattak dalokat. Mielőtt énekléshez fogtak volna, bemutatták a könyvet, beavatták a táborozókat a (minden népzenei) könyv hátulján megtalálható mutatók (Betűrendes szövegmutató; Szótagszám mutató; Kadencia mutató; Gyűjtők; Gyűjtési helyszínek; Adatközlők) rejtelseibe. Többen örvendeztek: most már legalább tudják, mit jelentenek ezek a „furcsa számok” a könyv végében! Ameddig egy átlagos énekelni szerető ember soha el sem jut. :-)

Ezután került arra sor, hogyan válogassunk dalokat. Megnéztük a szövegét, ezután elénekelték: *Tetszik? Nem tetszik? Megtanuljuk?* Végre a hatodik dalra mindenki azt mondta: „*Ez jó fülbemászó dallam, igen, tanuljuk meg!*” Ági csak ingatta a fejét: tipikus múdal. Ezt inkább ne válasszuk be a csokrunkba...

A citerás foglalkozás is nagyon szórakoztatóan indult. Feri, hogy felmérje a résztvevők citerás felkészültségét, mindenkit megkért, hogy ugyanazt a dallamot játssza el. Először közösen, aztán egyesével. Ha valaki az akadályt jól vette, Feri mutatott egy „figurát”, hogy most ilyen módon, díszítve játssza el. Ha az is sikerült, megint újabbat, és még újabbat. A szintfelmérés gyorsan és élvezetesen ment. Ezután közösen eljátszottuk ugyanazt a dalt, mindenki a maga szintjének megfelelő módon. Jó volt együtt zenélni.

Vacsora után folytattuk a csoportfoglalkozásokat. A gyerekek inkább az udvaron játszottak, de ez így volt jó.

A közös éneklés után Tibor bácsi volt a meghívott előadó. Mesélt a gyűjtési élményeiről és az újonnan megjelent könyveiről. Megtudtuk például, hogy már Liszt Ferenc szeretett volna eldugott falvakba, hátizsákosan elmenni. Ezt a társadalmi helyzete nem engedte. De a nagyobb akadály mégiscsak az volt: nem beszélt magyarul... Arról is hallottunk, a Bodroghözben megfigyelhető „többszólamúság” véletlen-többszólamúság: a dalok különböző változatai egyszerre szólnak meg, és ez egy igen érdekes hangzást kölcsönöz a vidék zenéjének.

Csütörtök

Délután a csoportfoglalkozásokon mindenki tanulgatni kezdte a tábori csokrot. Vacsora után kimentünk a városba, ahol a Kicsi Hang verséneklő együttes adott műsort. A tardoskeddiek voltak a leglelkesebbek. Ők személyesen is érdekeltek voltak, hiszen a zenekar hölgytagja Tardoskedd büszkesége. Egy másik táborozónak pedig a felesége kötötte a lelkére: Kicsi Hang-lemez nélkül haza ne merjen állítani! Ilyen invitálásnak lehetetlen volt ellenállni!

A koncert pezsgővel indult. Ezt követték a versek. Nekem legjobban talán Radnóti Miklóstól a „Nem tudhatom” tetszett.

Az esti program közös iszogatózás és fagyizás volt, a Budapest Kávéházban. Na, itt én nem jártam! Borsi Ferinek lelkiismeret furdalása támadt, hogy délután főként a „kezdőkkel” foglalkozott, így a koncert után próbára hívta össze a „nem kezdőket”. Egy óras citerázás után nyitottak be hozzánk az esti sétára indulók:

– Meddig citeráztok?

– Éjfélig! – jött Feritől a válasz. Mindannyian azt hittük, csak viccel. Éjfélkor jöttünk rá, hogy nem! A citerás teremből lejövet, kis idő múlva találkoztunk a városból hazatérőkkel. Az éjszakai program beszélgetéssel folytatódott.

A közös éneklés után Méry Margit néprajzkutatót hallgathattuk meg a felvidéki népviseletekről. Egy nagyon érdekes gondolattal nyitotta az előadását: Sokszor a helyiek nem értékelik azt, ami van. Sokkal vonzóbb számukra, ami külső, ami más.

Hallottunk a jelzők, az öltözék kiegészítőinek szerepéről. Ezek voltak, amik megmutatták a öltözet viselőjének korát, milyen a családi állapota, hány gyereke van. Azt is, éppen piacra megy-e. Mást hordtak nagymisére, mást kismisére, megint mást litániára. Az asszonyok az eresz alól is minden esetben csak főkéntben léptek ki. Azt tartották ugyanis, ha nem viseli, akkor meg lehet rontani. (Elgondolkodtam. Én inkább úgy magyaráznám, ha nem viselt fejkötőt, a férfiak szeme megakadt rajta, és megpróbálták elcsábítani...)

Hallottunk egy ipolymenti csoportról, akik minden próbán, ha összejöttek, éneklés közben csigatésztát gyúrtak. Amikor már az összes dalosnak volt elég tésztája, gyúrtak eladásra. Aztán amikor eladásra sem kellett több, abbamaradtak az összejövetelek.

Délután a gálaműsorra készültünk – immár citerások és énekesek közösen. Vacsora után szűk körben előadást hallhattunk a Budapesten tanuló japánok citerrázási kedvéről és szorgalmáról. (Fanatikusak!) És már azt is tudom, honnan ered ez az elképzelhetetlen vonzalmuk éppen a magyar citera iránt: A hangja hasonlít a japánok szent hangszerére, a „samisen”-ére. Azt is megtudtuk, míg az első diákok jól beszéltek magyarul, az újabbak már egyáltalán nem. „Mégis hogy lehet így tanítani?” – kérdeztük Feritől. Mosolyogva árulta el a titkot: a legszükségesebb szavakat kiírta a szótárból, azokat használja. Eltöprengtem: nekem összesen három szót kellene kiszótáraznom: „mégegyszer”, „innen” és „Magasabbra!” :-)

Ezután moldvai dallamokat hallgattunk citerán. Már-már kedvünk lett volna táncra perdülni. Nem is a hely szűkösége tartott vissza bennünket: az asztalok tetején elfértünk volna! – Hanem hogy nem ismertük a lépéseket.

A Csemadok népzenei adattárát is ebben az időben lehetett megtekinteni. Huszár Ági, aki igen gondos házigazdánk volt a négy nap alatt, egyéb időszakban az Adattár munkatársa. Szívesen kalauzolta az érdeklődőket a népzenei gyűjtemények otthonában. Ezúttal mi sajnos oda sem jutottunk el. De Dunaszerdahely nincs messze, egy másik alkalommal megkeressük majd a módját!

Reggeli után Huszár László mesélt anekdotákat Vass Lajosról, akinek a nevét a Magyarországon 1995-ben megalakult Népzenei Szövetség felvette. A zeneszerző, karnagy, népdalgyűjtő nevét Szlovákiában is jól ismerik, hiszen több éven keresztül élt itt.

Szombaton Vass Lajosról ezt a történetet tudtam meg.

Szívünkig hatnak Csontos Vilmos sorai, melyek Vass Lajos ars poeticáját fejezik ki:

*„Kérdezzétek, most már tudom,
Nem mehettem másik úton,
A sorsomat dalba írták,
Mezők fölött a pacsirták.”*

(Csontos Vilmos – Vass Lajos: Hűség, vegyeskari mű)

Ebéd után került sor a táborzáró gálaműsorra. Egy órával korábban, mint eredetileg tervezték a szervezők. De arra gondoltak, mégiscsak látványosabb lenne a műsor, ha nem hiányozna minden második résztvevő... Mivel a buszmenetrendet nem tudták a gála kedvéért módosítani, kénytelenek voltak a műsor kezdetét korábbi időpontra tenni... A bemutató szűk családi körben, de annál lelkesebb közönség előtt zajlott. A tapsok után következett a gyors bőröndbe pakolás. A könyvek, jegyzetek, a tanultak és a szép emlékek gondos elrendezése.

Bízunk benne, a megkezdett közös munkát, a tanulást a jövőben még folytatni tudjuk.